

چرا در عدالت عقب ماندیم؟

رهبر انقلاب در بیانات روز یکشنبه در جمع مردم استان آذربایجان شرقی، عملکرد نظام را در زمینه اجرای عدالت متناسب با پیشرفت‌هایی که در سایر حوزه‌ها صورت گرفته، ندانستند.

رهبر انقلاب در بیانات روز یکشنبه در جمع مردم استان آذربایجان شرقی، عملکرد نظام را در زمینه اجرای عدالت متناسب با پیشرفت‌هایی که در سایر حوزه‌ها صورت گرفته، ندانستند. حضرت آیت‌الله‌عظمی‌(عج)؛ خامنه‌ای با تأکید بر ضرورت جبران کاستی‌ها در زمینه تحقق عدالت افزودند: ان شاءالله... با همت مسئولان و مردان و زنان کارآمد و مؤمن در این زمینه نیز پیشرفت خواهیم کرد.

به دنبال تأکید دوباره رهبر انقلاب بر ضرورت تلاش بیشتر مسئولان برای تحقق اهداف در حوزه عدالت، لاریجانی، رئیس مجلس شورای اسلامی در نطق پیش از دستور خود در جلسه علنی روز دوشنبه گفت: تأکید رهبری بر مبارزه با فساد ایجاب می‌کند ما جلسات دقیق‌تری در قوای سه‌گانه داشته باشیم و راهکارهای تحقق فرمایش‌های ایشان را پیگیری کنیم. لاریجانی با اشاره به تأکید مقام معظم رهبری بر توجه به مستضعفان عنوان کرد: انتقاد رهبر معظم انقلاب از غفلت در تحقق عدالت و عدالت اجتماعی در کشور ایجاب می‌کند قوای سه‌گانه اقدامات بیشتری در زمینه تحقق فرمایشات ایشان داشته باشند.

بحث اجرای عدالت، موضوعی است که همواره مورد تأکید رهبر معظم انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی قرار گرفته و همواره به عنوان یکی از آرمان‌های اصلی انقلاب اسلامی ایران مطرح بوده است، اما با وجود گذشت چهار دهه از انقلاب، هنوز به شرایط مطلوب در این زمینه نرسیده‌ایم. جام‌جم در گفت‌وگو با کارشناسان، موانع اجرای عدالت و راهکارهای تحقق شعارهای انقلاب اسلامی را در این زمینه بررسی کرده است:

تمام اجزای کشورمان اسلامی نشده است

مهدی فضائلی / کارشناس ارشد رسانه

زمانی که رهبری سخن از عدم تحقق دستاوردهای مورد انتظار از عدالت را مطرح می‌کنند به این معنی است که عدالت مورد نظر و مورد انتظار نظام جمهوری اسلامی ایران تحقق نیافته است، چرا که دستاوردهای کسب شده در مورد عدالت با قیل از پیروزی انقلاب قابل قیاس نیست. مواجهه رهبری با این موضوع منصفانه و صادقانه است، رهبری، دستاوردها را صادقانه بیان و کمبودها را نیز صادقانه مطرح و عذرخواهی می‌کنند. موانع مختلفی را می‌توان در مورد عدم تحقق عدالت مورد انتظار، عنوان کرد. عدالت مقوله‌ای است که تحقق آن بسیار سخت و دشوار است. یکی از نتایج مهم تحقق دولت اسلامی، تحقق عدالت است و ما تا رسیدن به دولت اسلامی فاصله داریم و این تحول مهم تحقق نیافته است. در ضمن باید به این نکته هم اشاره کرد که صرفاً منظور از دولت اسلامی، قوه مجریه نیست بلکه مجموعه کارگزاران نظام است. از دیگر دلایل عدم تحقق عدالت این است که شاید مقداری ابعاد عدالت هم که مبتنی بر تفکر اسلامی و دینی است به لحاظ نظری کاملاً تبیین نشده و هنوز آن‌طور که باید و شاید تفکر دینی و اسلامی را در جامعه محقق نکردیم، یعنی نام ما به عنوان نظام اسلامی شناخته می‌شود اما همه اجزای آن اسلامی نشده است. مطالبه عدالت، در جامعه ما مقداری کمرنگ شده و اگر مطالبه‌گری در مورد عدالت قوت می‌داشت، می‌توانست در خصوص تحقق عدالت تأثیرگذار باشد.

فاصله دهک‌ها در اقتصاد آزاد بیشتر می‌شود

غلامحسین کرباسچی / دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی

رهبر معظم انقلاب همیشه بر عدالت و رسیدگی به وضعیت اقشار محروم و ضعیف تأکید داشته‌اند. در طول چهار دهه گذشته، روش‌های مختلفی برای اجرایی کردن عدالت از سوی دولت‌ها مختلف به کار گرفته شده است. دولتی که در زمان جنگ بر سر کار بود شاید کمتر در زمینه تسری عدالت اجتماعی مورد اعتراض مردم بود. بعد از جنگ در زمینه توسعه، گام‌هایی در کشور برداشته شد و پیشرفت‌هایی صورت گرفت. البته همزمان با

توسعه، شاهد رشد امکانات اقتصادی در بخش‌ها و تا وقتی این رشد به حدی برسد که بتواند همه جامعه را در دهک‌ها و مختلف به یک حداقل‌ها و قابل قبول و مورد انتظاری برساند طبعاً زمان می‌برد.

در دوران رشد و توسعه، بحث‌هایی درباره نحوه اداره جامعه با روش‌های اقتصاد آزاد پیش می‌آید. در اقتصاد آزاد، فاصله میان دهک‌ها و مختلف بیشتر می‌شود و در چنین شرایطی برای مدیریت‌ها و مختلف دشوار است ادعا کنند ما با دقت کامل توانستیم عدالت اقتصادی را اجرا کنیم. از سوی دیگر، با توجه به نوع اطلاع‌رسانی و زمانه ما توقع و انتظارات مردم مثل هم می‌شود و همه متوقع هستند از امکانات زندگی مشابه برخوردار شوند. برای رسیدن به چنین وضعیتی طبعاً اقتصاد کشور هم باید توانایی قابل ملاحظه داشته باشد؛ اما در طول سال‌ها گذشته جمعیت ما به 80 میلیون نفر رسیده در حالی که به لحاظ اقتصادی میزان و تولید ثروت به نسبت تولید ثروت در جهان تقلیل پیدا کرده است. عدالت تنها به بحث اقتصاد معطوف نمی‌شود، بلکه در عرصه‌ها و مختلف مثل سیاست، فرهنگ و اجتماع نیز باید تبلور پیدا کند.

نمود عزم جدی برای عملی کردن عدالت

محمدتقی رهبر/ نماینده پیشین مجلس

عدالت به این معنی است که هر چیزی در جایگاه خود باشد و افراد به تناسب تلاش خود از مزایای اجتماعی و اقتصادی بهره‌مند شوند. اما متأسفانه تحقق عدالت در جامعه با موانعی روبه‌روست، از جمله این‌ها که عزم جدی در عرصه میدانی برای اجرای عدالت نداشتیم. زمانی که قصد داریم الگوی اسلامیت را به دنیا نشان دهیم، باید خودمان عزم جدی در قانونگذاری، اجرا و نظارت را رعایت کنیم، چرا باید در کشورمان میزان دریافتی برخی مدیران ناعادلانه بوده و تفاوت بسیاری بین قشر فقیر و غنی وجود داشته باشد؟ باید در کشورمان قوانین بدرستی و در چارچوب موازین عدالت اسلامی رعایت شود، همچنین در اجرا و نظارت با متخلفان برخورد قاطع صورت گیرد. این در حالی است که متأسفانه در طول این سال‌ها عزم جدی برای عملی کردن عدالت و رفع این موانع نداشتیم.

پیشرفت چشمگیر نسبت به قبل از انقلاب

سیدرضا اکرمی/ رئیس شورای فرهنگی نهاد ریاست جمهوری

بعد از انقلاب شاهد پیشرفت کشور در ابعاد مختلف و در عرصه‌های گوناگونی از قبیل آموزش، بهداشت، درمان، صنعت و ارتباطات هستیم. قبل از انقلاب اسلامی صرفاً در شهرهای تهران، اصفهان، شیراز و چند شهر دیگر فرودگاه داشتیم در حالی که هم‌اکنون حدود 50 فرودگاه در کشور داریم، همین‌طور راه‌های مواصلاتی ما نیز پیشرفت‌هایی داشته است. هر فرد منصفی امروز با مشاهده پیشرفت‌های کشورمان در عرصه‌ها و مختلف، متوجه می‌شود وضعیت مردم ایران امروز با قبل از انقلاب قابل مقایسه نیست، البته در عین حال بعد از انقلاب بر اثر فشارهای وارده از جمله جنگ تحمیلی و تحریم در کشور دچار مشکلاتی شدیم و به واسطه خسارت‌ها و وجود آمده فشارهایی بر کشورمان وارد شد. در صورتی که اگر چنین فشارهایی بر جامعه تحمیل نمی‌شد، شاهد فقر و فاصله طبقاتی نبودیم و چنین مسائلی رخ نمی‌داد.

اجرای قانون جدی گرفته‌ها و نمی‌شود

جواد منصوری/ کارشناس مسائل سیاسی

از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی موضوع حاکمیت قانون در کشور به اشکال مختلفی مورد چالش قرار گرفت. جریان‌ها و مخالف، اجرای قانون را نوعی تبعیض علیه خود می‌دانستند و جریان‌ها و مسائل هم اجرای قانون را چندان جدی تلقی نمی‌کردند و استدلال آنها بر غیرعادی بودن شرایط کشور بود و این قضیه بتدریج برای زمان‌ها و مختلف تکرار و در هر زمانی با توجیه و دلایلی بحث اعمال حاکمیت قانون در کشور به فراموشی سپرده شد. با وجود این‌ها و پس از ایشان مقام معظم رهبری، بر اجرای قانون بسیار تأکید داشته‌اند، اما متأسفانه عملاً این کار در سطح کشور به اجرا در نیامد و نمونه‌ها و مستندات زیادی در این زمینه داریم؛ از جمله چند فرمان صریح برای مقابله با انواع مفاسد که از سوی حضرت امام و رهبر انقلاب صادر شد ولی در عمل به اجرا در نیامد. به همین دلیل امروز متأسفانه فاصله طبقاتی و ناکارآمدی نسبی

دستگاه‌ها و ادارای به‌دلیل بی‌انضباطی شدید و بی‌توجهی به مصالح کشور را شاهد هستیم. از طرف دیگر این‌گونه قوه قضاییه راهکار مناسبی برای پیشگیری جرم و تخلف و همچنین ایجاد وضعیتی که دارای بازدارندگی در کشور باشد ایجاد نکرده؛ در نتیجه قوه قضاییه ما در بخش‌های پیشگیری و بازدارندگی و حتی در برخورد با متخلف نتوانسته روش‌های موفقیت‌آمیزی را در پیش بگیرد. برای برون رفت از وضعیت فعلی، اولین دستگامی که در این زمینه باید به صورت قاطع و حیاتی اقدام کند، قوه قضاییه است و پس از آن مجلس و این نهاد تاکنون نقش نظارتی خود را آنچنان که باید ایفا نکرده است.

احزاب و نهادهای سیاسی تقویت شوند

محمد عطریان‌فر / فعال اصلاح‌طلب

تذکر رهبری و توضیحات ایشان درباره کم‌کاری در حوزه عدالت اجتماعی کاملاً بجا بود. ما دچار بی‌عدالتی گسترده در کشور هستیم که ریشه آن ناشی از عدم‌التزام همه‌جانبه کسانی که در حوزه قدرت هستند به موازین قانونی و میثاق‌های ملی است. عدول از قانون و فاصله گرفتن از التزام به قانون بستری را فراهم می‌کند که ما از بستر عدالت خارج شویم. باید برای تحقق عدالت، اقداماتی صورت گیرد و برای ورود به ریل عدالت از رهبران و بزرگان در کشور بخصوص حوزه‌های دینی و شخصیت‌های موثر اجتماعی و گروه‌های مرجع بخواهیم این ضعف اساسی را جبران کنند. باید توجه داشت رسانه‌ها در این زمینه در جایگاه دیدبان قرار دارند و می‌توانند تذکر بدهند و از منظر امر به معروف و نهی از منکر که مبنای دینی و اعتقادی ما بر آن استوار است، تذکرات را منتقل کنند. از سوی دیگر، نهادهای سیاسی و احزاب که مردم‌سالار هستند و می‌توانند با نوعی بصیرت سیاسی و اجتماعی نقشی بیش از رسانه‌ها ایفا کنند، باید تقویت شوند و اینها می‌توانند نقش موثری ایفا کنند تا فاصله از عدالت را در حد بضاعتشان جبران کنند.

برقراری عدالت، نیازمند فرهنگ‌سازی

مهدی چمران / فعال اصولگرا

در طول سال‌های گذشته در عرصه‌های مختلفی از جمله نانو، پزشکی، هسته‌ای، صنعتی و... پیشرفت‌های بسیاری داشتیم و حتی در برخی بخش‌ها در ردیف‌های دوم و سوم قرار گرفته‌ایم.

در برخی مسائل علمی و صنعتی همچنان باید پیشروی کنیم اما در عین حال باید در حوزه عدالت اجتماعی بیشتر کار کنیم. به رغم افزایش عدالت در سال‌های بعد از انقلاب، انتظارات ما در این ارتباط از حکومت و جمهوری اسلامی برآورده نشده است. بنابراین باید تلاش بیشتری داشته باشیم تا به عدالت اجتماعی قابل قبولی دست یابیم. برقراری عدالت اجتماعی نیاز به فرهنگ‌سازی بسیار قوی و عمیق دارد، نیاز به قدرت متمرکزی که بتواند آن را در جامعه پایدار کند. بخش عمده‌ای از عدالت مربوط به توزیع درآمدها میان کل مردم و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی است. در دوره‌ها و دولت‌های مختلف نوعی از برنامه‌ریزی‌ها را در زمینه تحقق عدالت شاهد بودیم. در برخی دوره‌ها بیشتر به جنبه فرهنگی پرداخته می‌شد و در برخی مقاطع به اقدامات عمرانی. متأسفانه به دلیل وجود مسائلی از جمله تحریم‌ها، مشکلات فراوانی در مسیر عدالت اجتماعی به وجود آمد، چرا که با شکل‌گیری تحریم‌ها شاهد افزایش رانت‌خواری بودیم و برخی به دنبال دستیابی به راه‌های برای دست‌اندازی به بیت‌المال بودند. مردم با مشاهده چنین اتفاقاتی اعتمادشان نسبت به عملکرد حکومت در عرصه عدالت می‌تواند سست شود. باور مردم این است که از عدالت اجتماعی بالایی برخوردار نیستیم.

لزوم توجه همزمان به عدالت در کنار پیشرفت‌های علمی

الهام امین‌زاده / استاد دانشگاه

در تمام حوزه‌های عدالت اعم از توزیعی، اقتصادی و... کم‌کاری شده و در این زمینه عقب مانده‌ایم. برخلاف بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته که 75 درصد فعالیت‌های آنها در حوزه عدالت اجتماعی است، در کشورمان این میزان حدود 30 درصد است و اختلاف طبقاتی که گاهی تبعیض‌آمیز است

ناشی از نبود عدالت است. امروز باید با توجه به گسترش علم و دانش همزمان بحث و اقتصاد و اجتماعی را نیز مدنظر داشته باشیم، از جمله اقدامات در این ارتباط در اختیار قرار دادن فرصت و های شغلی برای افراد شایسته در سطوح مدیریتی است.

نکته دیگر این که بعد از انقلاب شاهد پیشرفت و های بسیاری در عرصه و های مختلف بوده ایم. قبل از انقلاب به عنوان کشور واردکننده و مصرف کننده و مصرف کننده بودیم، اما با توجه به حضور استعداد های بسیار در کشورمان شاهد رشد هستیم.

بعد از انقلاب فضایی به وجود آمده که موجب تاسیس دانشگاه و های بسیاری شده و فضاهای تخصصی رشد یافته است؛ همچنین به رغم جنگ نظامی و اقتصادی که بر کشورمان تحمیل شد خوشبختانه در فضای علمی و تخصصی با عزم و همت ایرانی پیشرفت و های زیادی شکل گرفت.

فلسفه انقلاب استقلال بود، امروز نیز روی همان فلسفه پیشرفت و ها ایجاد شده است، اما در عین حال به فضای عدالت کمتر توجه شد.

نبود عدالت، رضایت عمومی را مخدوش می کند

بیژن نوباوه / نماینده تهران در مجلس نهم

مساله عدالت موضوعی است که رهبر معظم انقلاب چند بار به آن اشاره کردند. ایشان اعتقاد دارند بعضی مفاهیم در جامعه می تواند ارزش نسبی داشته باشد. مثل پیشرفت بعضی از زمینه ها در کشور، اما عدالت یک مفهوم مطلق است و عدالت باید در جامعه به وجود آید و از طرف حاکمیت اعمال می شود و در اجزای آن انتشار پیدا می کند. وقتی در جامعه، فقر و نابرابری وجود دارد و حاکمیت هم این قدرت را ندارد که یک شرایط نسبی را برای برخورداری از عدالت برای همه اقشار ایجاد کند و از طرفی نیز امکانات میان مردم به صورت مساوی و عادلانه تقسیم نمی شود، می توان دریافت عدالت در عرصه و های مختلف اجرایی نشده است. متأسفانه در عرصه و های اقتصادی عده معدودی، از ثروت و های ملی به نسبت سایر اقشار، بهره برداری چند برابر می کنند. وقتی شاهد باشیم اختلاف طبقاتی

روز به روز در سطح جامعه بیشتر می شود اولین مصداقی که زیر سوال می رود، بحث عدالت است و امروز وقتی شاهد هستیم مردم اعتراضاتی می کنند دلیل آن صرفاً نبود امکانات نیست بلکه نبود عدالت است. اگر حاکمیت قادر به برقراری عدالت در جامعه نباشد، پیشرفت و توسعه در حوزه و های دیگر نیز دچار مشکل خواهد شد و حتی مقوله رضایت عمومی از حاکمیت نیز مخدوش می شود. نکته قابل تأمل این که حتی حضرت امام هم در بیاناتشان سخن از حکومت مستضعفین به میان می آورند. ایشان معتقد بودند مردم مستضعف و کوچ و بازار انقلاب ما را به ثمر رساندند نه کسانی که اشراف و زاده هستند و تفکر اشرافی و گری دارند. متأسفانه کسانی که از چنین تفکراتی برخوردارند در جامعه ما رشد کردند و حتی خودشان را دارای ژن برتر و و خلاقیت و استعداد زیاد می دانند و استفاده از امکانات کشور را نه براساس عدالت، بلکه بر پایه رانت و قدرت و نفوذی که در جامعه دارند، حق خود می دانند.

حاکمیت سرمایه و سالاری
بر مناسبات

حسین کمالی / دبیرکل حزب اسلامی کار

متأسفانه فرهنگی در کشور ما جریان پیدا کرده و سازوکار برنامه و ها به گونه ای است که عدالت اجتماعی را مخدوش می کند. البته این مساله مربوط به دوره اخیر نیست، بلکه سال و های گذشته نیز وضعیت به همین منوال بوده است. در قانون اساسی تحصیل و داشتن درمان و بهداشت و همچنین داشتن اشتغال حق همگانی است؛ اهتمام به این مسائل وظیفه دولت قلمداد شده و اگر کسی فرصت شغلی نداشت دولت باید برای او تمهیداتی را در نظر بگیرد و زندگی او را تأمین کند، اما در حقیقت اتفاقی که در کشور افتاده این است که نوعی سرمایه و سالاری جریان پیدا کرده است. یعنی در بخش آموزش و پرورش شاهدیم کسانی که درآمد بهتری دارند، می توانند از تحصیلات بهتری برخوردار باشند و کسانی که پول بیشتری دارند امکانات بهتری در بهداشت و درمان در اختیارشان است. در مورد اشتغال هم می بینیم چند میلیون بیکار منتظرند دولت برای اشتغال آنها فکری کند،

اما تاکنون برنامه خاصی ارائه نشده و صرفاً به سیاست توزیع پول بسنده شده است. حتی می‌بینیم کسانی که دوران محکومیت خود را در زندان‌ها سپری می‌کنند اگر پول داشته باشند، می‌توانند بخشی از دوران محکومیت خود را بخرند. حتی بخشی از مقررات نیز به وسیله پول نادیده گرفته می‌شود که نمونه بارز آن بحث ترافیک است. کسانی که پول دارند می‌توانند طرح ترافیک را خریداری کنند و وارد خیابان‌ها شوند و هوا را آلوده کنند. یعنی بهسازی و سالم‌سازی محیط و استفاده از خودروهای برقی که آلودگی ایجاد نمی‌کند در دستور کار قرار نگرفته و کسانی که متمول هستند، حق دارند آلودگی ایجاد کنند. وجود چنین تبعیض‌هایی که البته قابل شناسایی نیز هست به بحث عدالت اجتماعی آسیب زده و بنابراین باید در این زمینه‌ها بازنگری صورت گیرد.